

ИСТРАЖИВАЊЕ О ОПАСНИМ ХЕМИКАЛИЈАМА

ПРАВНИ ОСНОВ

Истраживање о опасним хемикалијама спроводи се на основу Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

Циљ овог комплексног истраживања јесте прикупљање података о потрошњи, производњи и о увозу и извозу опасних хемикалија.

Такође, резултати овог истраживања неопходни су за спровођење Конвенције о прекограничном загађивању ваздуха на велике удаљености – CLRTAP, Протокола о гасовима са ефектом стаклене баште (GHG), Ротердамске конвенције (Споразум о међународној трговини опасним хемикалијама и пестицидима) и Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим материјама (POPs¹ – класа једињења која су токсична по људе и живи свет, биоакумулативна и перзистентна у животној средини).

Комплексно истраживање о опасним хемикалијама садржи податке:

- о набављеним, увезеним и потрошеним количинама опасних хемикалија и залихама опасних хемикалија на почетку и крају претходне године – подаци се прикупљају на основу спроведеног истраживања;
- о производњи опасних хемикалија – подаци се преузимају из статистичких извора
- о увозу/извозу хемикалија – подаци се преузимају из статистичких извора.

Извештајне јединице, статистичке јединице

Извештајне јединице овог истраживања јесу пословни субјекти регистровани према Класификацији делатности у секторима: Рударство, Прерађивачка индустрија, Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром и Снабдевање водом и Управљање отпадним водама који троше опасне хемикалије у процесу производње.

Обухват истраживања

Обухват истраживања о опасним хемикалијама је потпун за пословне субјекте са 10 и више запослених који своју делатност обављају на целокупној територији Републике Србије. Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Метод, време и извори за прикупљање података

Метод прикупљања података је извештајни, тј. извештајна јединица попуњава упитнике на основу документације и евиденције којом располаже.

Извештајне јединице достављају податке о потрошњи опасних хемикалија за претходну годину надлежном подручном одељењу до истека рока предвиђеног годишњим планом.

У случају да за неке податке не постоје одговарајућа документација и евиденција, стручно лице обавља процену.

Обавеза заштите индивидуалних података

Резултати истраживања се публикују агрегирани, уз поштовање обавезе заштите индивидуалних података, на основу Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Списак и дефиниције² основних обележја – индикатора

Хемикалија је било који елемент, хемијско једињење или смеша њихових елемената и/или једињења.

¹ Persistent Organic Pollutants

² Дефиниције су преузете из Правилника о класификацији, паковању, обележавању и рекламирању хемикалије и одређеног производа („Службени гласник РС“ број 59/10, 25/11 и 5/12).

Опасна хемикалија је хемикалија која се може класификовати у најмање једну од класа опасности.

Канцерогена хемикалија је хемикалија која, ако се удише, прогута или продре кроз кожу, може да изазове рак или повећа могућност његовог настанка.

Мутагена хемикалија је хемикалија која, ако се удише, прогута или апсорбује кроз кожу, може да изазове наследне генетске промене или повећа могућност њиховог настанка.

Хемикалија токсична по репродукцију јесте хемикалија која, ако се удише, прогута или апсорбује кроз кожу, може да изазове ненаследне штетне ефекте код потомства и/или ослаби мушке или женске репродуктивне функције, односно да ослаби њихову способност или да повећа могућност њиховог настанка.

Хемикалија која изазива сензибилизацију јесте хемикалија која, ако се удише или продире кроз кожу, може да изазове реакцију преосетљивости, а дуже излагање тој хемикалији може да изазове карактеристичне штетне ефекте.

Веома токсична хемикалија јесте хемикалија која у веома малим количинама, ако се удише, прогута или апсорбује кроз кожу, изазива смрт, акутно или хронично оштећење здравља.

Токсична хемикалија је хемикалија која у малим количинама, ако се удише, прогута или апсорбује кроз кожу, изазива смрт, акутно или хронично оштећење здравља.

Штетна хемикалија је хемикалија која, ако се удише, прогута или апсорбује кроз кожу, изазива смрт, акутно или хронично оштећење здравља.

Ниво репрезентативности података (*шеријоријални, КД*)

Подаци су репрезентативни:

- за територију Републике Србије до нивоа Номенклатуре статистичких територијалних јединица 2 (НСТЈ2)
- за секторе Рударство, Прерађивачка индустрија, Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром и Снабдевање водом и Управљање отпадним водама.

Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

Класификација хемикалија према ознакама ризика (R – Phrases) јесте систем заснован на физичким и токсичним својствима хемикалија које утичу на живот и здравље људи. Из Европске листе индустријских производа PRODCOM (PRODuCts of COMmunity), са позиција 19. 10. XX –20. 15. XX, на којима се налазе 393 хемикалије, изабрано је 166 са токсичним особинама и према ознакама ризика (R – Phrases³).

Листа хемикалија је у складу са Уредбом о регистрацији, евалуацији и ауторизацији хемикалија 1907/2006 (REACH – Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemical substances).

ОПИС ОРГАНИЗАЦИЈЕ ИСТРАЖИВАЊА

Органи за спровођење истраживања

У припремама и спровођењу овог истраживања учествују:

- Републички завод за статистику – Група за статистику животне средине, Сектор за статистику АП Војводине, Подручна одељења РЗС-а
- Секретаријат за управу – Сектор статистике.

Обавезност давања података

Обавеза давања података темељи се на члану 26, а казнене одредбе за одбијање давања података или давање непотпуних и нетачних података на члану 52. Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

³ Commission directive 2001/59/EC of August 2001 adapting to technical progress for the 28th time Council Directive 67/548/EEC on approximation of the laws, regulations and administrative provisions relating to the classification, packaging and labelling of dangerous substances.

Роковник основних фаза спровођења истраживања, укључујући публикавање података

Активности које се односе на Истраживање о опасним хемикалијама спроводе се према Годишњем плану званичне статистике, који усваја Влада, а подразумевају:

- Дистрибуцију упитника подручним организационим јединицама, Сектору за статистику АП Војводине и Секретаријат за управу – Сектор статистике (февруар),
- Достављање унетог и контролисаног материјала (мај)
- Логичку и рачунску контролу података (април),
- Израду претходних резултата (јун), и
- Израду коначних резултата (децембар).

ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

Упитник и упутство за попуњавање упитника

За спровођење истраживања о опасним хемикалијама утврђени су следећи методолошки инструменти:

- упитник Истраживање о потрошњи опасних хемикалија, и
- подаци о производњи, увозу/извозу хемикалија – преузимају се из статистичких извора.

Електронска форма упитника је доступна на сајту Републичког завода за статистику: www.stat.gov.rs.

Списак номенклатура и класификација које се користе у истраживању

У предметном истраживању користе се:

- Листа опасних хемикалија према Chemical Indicators: „Research, Development, Statistical and Analytical Work to Develop Appropriate Environmental Indicators Related to Chemicals” – Annex – Methodology, calculations,
- Уредба о класификацији делатности („Службени гласник РС“, број 54/10),
- Уредба о номенклатури статистичких територијалних јединица („Службени гласник РС“, бр. 109/09 и 46/10),
- Номенклатура индустријских производа (2015), Методологије и стандарди, број 59, 2015. година, Републички завод за статистику
- Закон о царинској тарифи („Службени гласник РС“, бр. 62/05, 61/07, 05/09)
- Закон о хемикалијама („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15)
- Правилник о класификацији, паковању, обележавању и рекламирању хемикалије и одређеног производа („Службени гласник РС“, бр. 59/10, 25/11 и 5/12).

Списак публикација у којима се објављују методологија и резултати истраживања

- Статистички годишњак
- Екобилтен
- Статистички календар
- Саопштење ЗС71 – Потрошња опасних хемикалија
- Веб сајт: www.stat.gov.rs

Контакт особе: Душанка Достанић, телефон: 3290-050,
Бојана Кржалић Миленковић, телефон: 3290-242